

تحلیل محتوای کتاب حرفه و فن دوره راهنمایی بر اساس دیدگاه اکتشافی برونر

در برنامه درسی

کیقباد سلیمان پور^۱، جواد سلیمان پور^۲

چکیده

هدف کلی تحقیق تحلیل محتوای کتاب حرفه و فن دوره راهنمایی بر اساس دیدگاه اکتشافی برونر (۱۹۶۰) می باشد، و با روش پژوهشی توصیفی از نوع تحلیل محتوای کمی استفاده شده است. جامعه و نمونه آماری آن محتوای کتاب حرفه و فن دوره سه ساله راهنمایی کشور ایران شامل مجموعه متون، جداول، نمودارها، تصاویر و مضامین کتاب می باشد. ابزار تحقیق، پرسشنامه معکوس برگرفته از مولفه های دیدگاه یادگیری اکتشافی برونر (۱۹۶۰) بوده است. روش تجزیه تحلیل اطلاعات به وسیله آمار توصیفی و با استفاده از آزمون رتبه ای فریدمن انجام شده است. یافته های تحقیق نشان داده است که بین مولفه های ۱۲ گانه دیدگاه اکتشافی مولفه های ۱- کارگروهی ۲- برجستگی نکات جدید ۳- مستقل (استقلال) از کتاب بودن ۴- فعال بودن دانش آموز ۵- تشابه در مفاهیم کتاب ۶- تشویق به مسئله سازی در کتاب های حرفه و فن دوره راهنمایی کاربردی بیشتری در محتوا داشته است. بدین ترتیب با استفاده از این دیدگاه نقاط ضعف و قوت محتوا با توجه به اهداف کتابها آشکار و در قالب نتیجه تحقیق، پیشنهادها و توصیه های لازم جهت ارایه به محققین آینده و گروه برنامه ریزی و تالیف کتب درسی بیان گردید.

واژگان کلیدی: تحلیل محتوا، یادگیری اکتشافی برونر، کتاب حرفه و فن دوره راهنمایی، برنامه درسی.

۱- کارشناس ارشد علوم تربیتی - برنامه ریزی درسی دانشگاه آزاد اسلامی واحد چالوس و کارشناس مشاوره سازمان آموزش فنی و حرفه ای کشور و مدرس دانشگاه جامع علمی کاربردی فرهنگ و هنر مازندران (نوشهر) soleimanpour_54@yahoo.com

۲- عضو هیات علمی دانشگاه آزاد اسلامی واحد تنکابن

بیان مساله و ادبیات تحقیق

سیستماتیک محتوای آشکار ارتباطات و پیام‌های مستقر در آن (هولستی ۱۳۷۳، ص ۱۳) با توجه به آن‌که توافق جامعی از تعریف تحلیل محتوا وجود ندارد و هر دانشمندی بر اساس دیدگاه خود آن را تعریف می‌کند ولی ویژگی‌های مشترکی در همه آن تعاریف به چشم می‌خورد که می‌توان به ۱. عینیت ۲. انتظام ۳. عمومیت ۴. کمی یا کیفی بودن ۵. آشکار یا پنهان بودن اشاره کرد..

در پژوهش حاضر از محتوای کتاب حرفه و فن دوره راهنمایی استفاده می‌شود که محتوای آن مختصراً به شرح ذیل می‌باشد. کتاب‌های حرفه و فن سال اول و دوم راهنمایی به دنبال تحقق اهدافی مانند: شکوفایی ذوق و استعداد و خلاقیت دانش آموزان، ایجاد تفکر سیستمی، مهارت در انجام پژوهش‌های ساده شکوفایی روبه همکلاسی و تعاون، آشنایی با رشته‌های مختلف تحصیلی و شغلی و ... می‌باشد و کتاب حرفه و فن سال سوم راهنمایی تشکیل شده از مفاهیم مختلفی که با مشاغل مختلف موجود در جامعه مرتبط است و دانش‌آموز را با حرفه‌های مختلف آشنا می‌سازد (کتاب حرفه و فن دوره راهنمایی سازمان آموزش و پرورش).

برونر (۱۹۶۰) یکی از دانشمندان تعلیم و تربیت معتقد به روش‌های فعال و اکتشافی در فرایند یادگیری است. او معتقد است «باید یک نوع تربیت فکری خاص در دانش‌پژوهان به وجود آید که در برگیرنده توانایی حدس‌های صحیح و کشف‌های تازه باشد تا بتواند فرد مستقلاً به حل مسائل بپردازد.» برنامه‌های درسی‌ای که در حال حاضر در نظام آموزشی رایج است، روش‌های

در این تحقیق سعی بر آن است که تا با توجه به یافته‌ها و اصول برنامه‌ریزی و اصول حاکم بر انتخاب محتوا و تجارب یادگیری با استفاده از تکنیک تحلیل محتوا و بر اساس دیدگاه اکتشافی برونر در برنامه درسی معلوم شود که تا چه اندازه اصول و روش‌های برنامه‌ریزی درسی در تألیف کتب حرفه و فن سال اول و دوم و سوم دوره راهنمایی از حیث اهداف آموزشی و مولفه‌های دیدگاه برونر بکار گرفته شده است. محتوای برنامه‌های درسی در برگیرنده اساسی‌ترین خط و مشی‌های اجرایی نیل به هدف‌های تعلیم و تربیت هستند. به همین جهت لازم است در تهیه و تدوین آنها نهایت دقت اعمال گردد تا جوابگوی نیازهای ناشی از تحولات سریع علمی و تکنولوژیکی اقتصادی و اجتماعی باشد (تقی پور ظهیر، ۱۳۵۱، ص ۵).

در طراحی و تدوین محتوای کتب درسی، ضروری است که به شیوه‌های ارائه فعال محتوا توجه گردد. یکی از شیوه‌های فعال کردن دانش آموزان در امر یادگیری، شیوه تدوین فعال محتوای کتب درسی می‌باشد به گونه‌ای که فراگیر با محتوای ارائه شده درگیر شود و او را در جهت افزایش فعالیت‌هایش با استفاده از تجارب گذشته‌اش هدایت کند و جایگزین مناسبی برای تدوین غیر فعال صرفاً مبتنی بر حقایق، نتایج، تعاریف باشد و چگونگی ارائه محتوا، مخاطب و معلم را به سوی کاربرد روش‌های فعال (اکتشافی) رهنمون سازد. تحلیل محتوا یک شیوه از تحقیق است برای توصیف عینی، نظام وار و

منبع آموزشی است که در اختیار شاگردان و معلمان قرار دارد و دانش آموزان موظفند، محتوای کتاب‌های درسی را به خاطر سپرده و یاد بگیرند. به خاطر همین ضرورت است که تلاش نیروهای متخصص در بررسی و تحلیل محتوای کتاب‌های درسی رفع نارسایی و کمبودهای موجود در آنها شایسته و لازم است. بنابراین تدوین، گزینش، تصمیم‌گیری، در انتخاب کتب درسی، تدوین و تألیف آنها باید با دقت هر چه تمامتر صورت گیرد. فعالیت‌های یادگیری دانش آموزان تحت تأثیر عوامل متعدد و گوناگونی قرار دارد، از مهمترین این عوامل چگونگی ارائه محتوای برنامه درسی و ارتباط دروس به هنگام ارائه می‌باشد. بنابراین، شیوه ارائه محتوای برنامه باید به صورت خاصی باشد که فراگیرندگان را به درگیری با متن بکشاند و آنها را به فعالیت و جنب و جوش و تلاش متفکرانه و پژوهشی ترغیب، نماید. لازمه این ترغیب جذاب بودن محتوای کتاب‌ها از حیث ارتباط مطالب کتاب‌های مختلف با هم می‌باشد که تجارب یادگیری را تقویت نموده و مطالب یک درس در زمان‌های متفاوت و پایه‌های مختلف با عمق و وسعت بیشتری همراه گردد و علاوه بر آن مطالب آنها در دروس همانند نیز تکرار گردد تا یادگیری بهتر و عمیق‌تر انجام گیرد.

با توجه به اینکه تدوین کتاب حرفه و فن جهت دستیابی به اهدافی از قبیل آشنا کردن دانش آموزان با ابزارآلات و تجهیزات فنی ساخت و تولید، بازار کار، مشاغل، شکوفا کردن استعدادها، کارگروهی، کارهای دستی و به‌طور کلی آموزش-

مستقیم آموزشی است که اطلاعات و معلومات را به صورت حاضر و آماده یا به صورت منفعل در اختیار فراگیران قرار می‌دهد و تنها وظیفه و کار فراگیران به خاطر سپردن و حفظ نمودن آن مطالب است. به عبارت دیگر، در این فرایند فراگیران دارای نقش فعال در یادگیری نیستند. یادگیری در این روش‌ها به معنای کسب مطالب موجود در کتاب‌ها و اذهان معلمان است و معلم نیز به منزله ابزاری جهت انتقال معلومات به فراگیران است (سلیمان‌پور، ۱۳۸۳، ص ۱۸).

با توجه به آنکه مبنای دیدگاه اکتشافی برونر بر اساس مولفه‌هایی مانند سوال و مسئله‌سازی، ارجاع مکرر به مفاهیم قبلی، تنظیم محتوا از ساده به مشکل، نکات برجسته موجود در محتوا، کشف تشابه‌ها و تضادها، حدس علمی، تهیج آگاهی، فعال بودن، فراگیر و کارگروهی و ... می‌باشد. با بررسی‌هایی که محقق انجام داده است از این جهات محتوای کتاب درسی حرفه‌وفن با مولفه‌های یادگیری اکتشافی برونر منطبق می‌باشد. از طرفی گروه برنامه‌ریزی درسی کتاب حرفه و فن اکثر مولفه‌های نام برده شده فوق را به‌عنوان اهداف درسی کتاب معرفی و در جهت تحقق آن محتوای کتاب را طراحی و اهمیت آن را به معلمان درسی حرفه‌وفن متذکر شده‌اند (همان منبع).

کتاب‌های درسی بخاطر اهمیت زیادی که در تعیین محتوای آموزشی و خط‌مشی آموزشی دارند، مرکز توجهی خاص برای همه دست‌اندرکاران تعلیم و تربیت می‌باشند. در نظام آموزشی کشور ایران «کتاب درسی» عمده‌ترین منبع فراگیری و شاید بتوان گفت تنها وسیله و

حرفه‌ای به عنوان یکی از راه‌های دستیابی کارآفرینی برای افراد جویای کار است.

هدف‌های تحقیق:

با توجه به تحولات علمی، فرهنگی و تکنولوژیکی در عرصه‌های مختلف، کتاب‌های درسی آموزش و پرورش دستخوش تغییرات و تحولات زیادی شده است. محتوای درسی به عنوان یکی از ارکان برنامه درسی به دنبال مدل‌های نوینی است که بتواند بر همان اساس ویژگی‌های تلفیقی محتوای درسی اثربخش را در سطوح دانش، فرادانش و عملکرد رعایت نماید. تحقیق مذکور این ویژگی را مورد مطالعه و ارزشیابی قرار می‌دهد. بر این اساس هدف‌های اصلی تحقیق به شرح زیر است:

- ۱- تعیین میزان به‌کارگیری مولفه‌های اکتشافی دیدگاه برونر در کتاب‌های حرفه‌وفن سال اول راهنمایی.
- ۲- تعیین میزان به‌کارگیری مولفه‌های اکتشافی دیدگاه برونر در کتاب‌های حرفه‌وفن سال دوم راهنمایی.
- ۳- تعیین میزان به‌کارگیری مولفه‌های اکتشافی دیدگاه برونر در کتاب‌های حرفه‌وفن سال سوم راهنمایی.

هدف‌های کاربردی:

ارائه نتایج پژوهش به الف: سازمان آموزش و پرورش و ب: دفتر تالیف کتب درسی وزارت آموزش و پرورش جهت بهبود و اصلاح محتوای کتب حرفه و فن مقطع راهنمایی.

های فنی، حرفه‌ای و مهارتی را مورد نظر دارد می‌باشد. تحقیق حاضر هم سعی دارد تا با تجزیه و تحلیل محتوای دروس کتاب حرفه و فن و با استفاده از دیدگاه اکتشافی برونر در برنامه درسی میزان تحقق اهداف فوق و ارتباط محتوا با هدف‌های رفتاری کتاب را مورد ارزیابی قرار دهد. با عنایت به اینکه کتاب حرفه و فن به‌طور کلی کتابی است که آموزش‌های فنی و حرفه‌ای را به دانش‌آموزان ارائه می‌دهد، طی پژوهش‌هایی که توسط گروه پژوهش‌های سازمان آموزش فنی و حرفه‌ای (۱۳۸۲) صورت پذیرفت یافته‌های مهم ذیل که حاکی از اهمیت موضوع تحقیق می‌باشد قابل توجه است:

۱- محتوای کتاب حرفه و فن به دلیل تشابهات زیاد آن با آموزش‌های فنی و حرفه‌ای با نیازهای بازارکار جامعه در ارتباط هستند.

۲- اهداف برنامه‌درسی در کتاب حرفه و فن مقطع راهنمایی با نیازهای بازار کار جامعه تا حدود زیادی متناسب است.

۳- نوع آموزش‌های مهارتی و حرفه‌ای فاکتور مهمی در جذب دانش‌آموزان در بازار کار و مشاغل مختلف می‌باشد.

۴- محتوای دروس کتاب حرفه و فن گامی موثر در جهت شکوفایی استعدادها و توانایی‌های افراد بوده و می‌تواند دانش‌آموزان را به سمت یک رشته تحصیلی مناسب هدایت نماید.

۵- به دلیل تشابه محتوای کتب حرفه و فن مقطع راهنمایی با آموزش‌های فنی و

سؤالات ویژه تحقیق:

برنامه باید به قدری منظم باشد که فراگیر در نتیجه فعالیتی که می نماید، روابط را خودش کشف کند. در یادگیری، شاگرد باید اساس موضوع را درک کند و جزئیات مطلب باید منظم و در الگوهای سازمان یافته در اختیار او قرار گیرد. اگر این اصول در تدریس مراعات شود. موضوع درس برای دانش آموزان نه تنها قابل فهم خواهد بود، بلکه فراموشی نیز کمتر ایجاد می شود و از طرفی انتقال یادگیری را هم آسان تر می سازد. در چنین شرایطی فراگیر خیلی آسانتر از مراحل ابتدایی به مراحل عالی می رسد. از همه مهم تر اینکه یادگیری اکتشافی موجب درک مستقیم می شود و در فراگیر اعتماد به نفس ایجاد می کند. یادگیری کنترل شده که پاسخ مستقیم را در اختیار فراگیر قرار می دهد، موجب می شود که فراگیر به کتاب و معلم خیلی متکی شود و از خود کوششی نشان ندهد. در نتیجه رضایت خاطر از یادگیری به دست نمی آورد و انگیزه یادگیری در او ضعیف می شود (سلیمانپور، ۱۳۸۴، ص ۷۳).

این روش یکی از روش های اساسی آموزش به نام اکتشافی^۱ می باشد که با عنوان های دیگر همچون یادگیری اکتشافی^۲ و آموزش پژوهشگری^۳ نیز نامگذاری شده است. در حقیقت می توان آن را روش آموزش برای یادگیری اکتشافی نامید. این روش آموزشی به طور عمده بر فرض های نظریه سازندگی یا ساختن گرایی یادگیری استوار است. طبق این نظریه سازندگی یادگیرنده خود کشف کننده و سازنده دانش است

۱- محتوای درسی کتاب حرفه و فن سال اول راهنمایی چه میزان مولفه های اکتشافی دیدگاه برونر را بکار بسته است؟
 ۲- محتوای درسی کتاب حرفه و فن سال دوم راهنمایی چه میزان مولفه های اکتشافی دیدگاه برونر را بکار بسته است؟
 ۳- محتوای درسی کتاب حرفه و فن سال سوم راهنمایی چه میزان مولفه های اکتشافی دیدگاه برونر را بکار بسته است؟
 یادگیری اکتشافی روشی است که در آن یادگیرنده فعال است و برای یافتن راه حل مسائل یا یافتن ارتباط ساختی بین عوامل مختلف باید اطلاعات را به نحوی معنی داری سازمان دهد و راهبردی است که در آن شاگرد باید مسائل مورد نظر را مشخص کند، راه حل های ممکن برای آن عرضه نماید و این راه حل ها را با توجه به شواهد آزمایش کند و نتیجه گیری های مناسبی را با توجه به این آزمایش بدست آورد و این نتیجه گیری را درباره داده های جدیدی به کار برده و تعمیم دهد. طبق این شیوه یادگیری، هر چیزی را در هر سنی به هر کس می توان آموخت، و معلم نباید همه اطلاعات را به شاگردان ارائه دهد، چرا که او باید با تلاش و کوشش خود به اطلاعات و به عبارتی به فراسوی اطلاعات دست یابد، مراحل این یادگیری فرایند از عینی، محسوس به ذهنی و انتزاعی می باشد این مراحل تشکیل شده است از:
 ۱. فعال سازی با اشیاء محسوس و عینی، ۲. یادگیری با تصویر، ۳. مرحله نمادین یا یادگیری انتزاعی. برونر (۱۹۶۰) معتقد است که محتوای

1-Discovery teaching

2-Discovery learning

3-Inquiry teaching

«شروط کمیت هم توسط کسانی که این فن را علمی‌تر از دیگر روش‌های تحلیل محتوا می‌دانند و هم توسط کسانی که انتقادی‌ترین موضع را نسبت به آن دارند، به یک اندازه ضروری قلمداد شده است» (هولستی، ۱۳۷۳، ص ۱۳).

شاید بتوان گفت که ویژگی عینی بودن تحلیل محتوا، جایگزینی است برای جنبه‌های ذهنی و استنباطی بررسی‌ها و تحلیل‌های نظری که با مقایسه دقیق قابل ارزیابی نیستند. (شعبانی، ۱۳۷۱، ص ۲۱۳).

ویژگی دیگر قابل بحث در روش تحلیل محتوا، به آشکار بودن یا پنهان بودن محتوا اشاره دارد. «واقعیت این است که فقط ویژگی‌های آشکار متن را می‌تواند رمز گذاری بود.» (هولستی، ۱۳۷۳، ص ۱۳). به عبارت دیگر، در تحلیل محتوا باید به متن یا پیام آشکار توجه کرد و از استنباط‌های شخصی پیشنهادی‌های اجتناب نمود.

مراحل تحلیل محتوا:

مراحل اساسی تحلیل محتوا عبارتند از:

الف: تعیین هدف یا اهداف تحلیل محتوا
 ب - گردآوری نمونه‌های مورد تحلیل
 ج- رمزگذاری اطلاعات محتوا
 د- طبقه‌بندی مقوله‌ها ه - ارزیابی عینی طبقه‌ها

الف) تعیین اهداف؛ اولین گام در یک پژوهش تحلیل محتوا محسوب می‌شود. هدف کلی هر پژوهش تحلیل محتوا، ارائه توصیفی منظم و عینی از مطالب مورد تحلیل است. بدهی است که مشخص ساختن هدف در هر امر پژوهشی برای جلوگیری از اتلاف

بنابراین، رویکرد سازندگی اساساً یک رویکرد مبتنی بر یادگیری اکتشافی است (لفرانسوا، ۱۹۹۷ به نقل از سیف، ۱۳۸۹، ص ۳۱۷).

ویژگی‌های تحلیل محتوا

درباره ویژگی‌های تحلیل محتوا همه متخصصان تحلیل محتوا توافق دارند. ویژگی‌های تحلیل محتوا از این قرارند: ۱- عینیت ۲- انتظام ۳- عمومیت ۴- کمی و کیفی بودن ۵- آشکار یا پنهان بودن

تعاریفی که از تحلیل محتوا به عمل آمده درباره شروط عینیت، انتظام و عمومیت همگی بر این باور توافق دارند که روش‌های تحلیل محتوا بایستی از این سه ویژگی بر خوردار باشند. اما درباره دو ویژگی آخر یعنی کمی بودن و آشکار یا پنهان بودن محتوا بحث‌های فراوانی شده است و متخصصین تحلیل محتوا در این باره هم رای نیستند. عینی بودن محتوای ایجاب می‌کند که بررسی‌های انجام شده آن قابل باز بینی و باز سازی باشد. شرط عینی بودن باعث جلوگیری از تمایلات و سوگیری‌های محقق در امر تحلیل محتوا می‌گردد. و باعث می‌شود که هر تحلیل‌گر و محقق با استفاده از آن روش بتواند به نتایج مشابهی دست یابد. ویژگی منظم بودن «هنگامی تحقق می‌یابد که دایره شمول و طرد محتوا یا مقوله‌های بر طبق قواعد کاربردی ثابتی مشخص گردد.» (شعبانی، ۱۳۷۳، ص ۲۱۲).

بر اثر ویژگی عمومیت داشتن، یافته ناشی از تحلیل محتوا می‌بایست با هم ارتباط نظری داشته باشند، (شعبانی، ۱۳۷۳، ص ۱۶) درباره موضوع کمیت و کیفیت به‌طور کلی می‌توان گفت که

ها) ارزیابی عینی طبقه‌ها؛ که با شیوه‌های مختلفی انجام می‌گیرد و می‌توان اظهار داشت که هر پژوهش تحلیل محتوا برای ارزیابی مقوله‌ها و طبقات مورد بررسی خود از شیوه‌های منحصر به فردی استفاده می‌نماید (همان منبع).

روش تحقیق، ابزار جمع آوری اطلاعات

جامعه و نمونه آماری مورد بررسی در این تحقیق که بصورت جداول زیر نشان داده شده است محتوای کل دروس کتاب‌های حرفه و فن سال اول و دوم و سوم مقطع راهنمایی تحصیلی می‌باشد.

ابزار گردآوری اطلاعات در روش تحلیل محتوای کتب درسی پرسشنامه معکوس یا چک لیست و ارسای محتویات کتاب حرفه و فن می‌باشد و با روش مطالعه موردی و در محدوده‌ی کتاب درسی انجام می‌گیرد. این ابزار حاوی مولفه‌ها و عناصر محتوایی هستند که بر اساس مدل مفهومی مربوطه (رویکرد اکتشافی برونر) تهیه گردیده است. از آنجا که در تحلیل محتوای کتب درسی نمونه‌گیری تصادفی وجود ندارد زیرا با افراد نمونه در زمینه‌های انسانی، زندگی و سازمانی سرو کار نداریم، و نیز رفتارهای طبیعی مطالعه نمی‌شود بلکه خصایص و عناصر و مولفه‌های رسانه آموزشی (کتاب درسی) مطالعه می‌گردد و ضمناً مقیاس فاصله‌ای یا ترتیبی ندارد. به همین خاطر از روش آماری توصیفی شامل فراوانی، درصد و نمودارهای مرتبط و ... استفاده می‌گردد (دلاور، ۱۳۸۷، ص ۲۴۳).

وقت و هزینه و نیز به منظور اجتناب از برداشت‌های غلط و نابجا، لازم و ضروری است. طبق گفته مردیت گال، هدف پژوهش‌های تحلیل محتوا، دستیابی به یکی از موارد زیر است: ۱- تولید اطلاعات توصیفی ۲- رواسازی یافته‌های تحقیق ۳- آزمودن فرضیه‌ها و تئوریه‌ها

ب) نمونه‌گیری؛ «بدان معنی است که تعداد معینی از افراد به عنوان نماینده یک جامعه آماری مشخص برگزیده شوند.» (سلیمی، ۱۳۷۰، ص ۴۰). انگیزه اصلی نمونه‌گیری کاهش حجم اطلاعات و مطالب تا حد قابل کنترل است. از این رو در بعضی موارد که بررسی همه اطلاعات و مطالب محتوا امکان‌پذیر نیست به ناچار باید به روش نمونه‌گیری متوسل شد.

ج) رمزگذاری؛ که براساس آن، اطلاعات خام محتوا بگونه‌ای منظم به مقوله‌هایی برای توصیف دقیق ویژگی‌های محتوا تبدیل می‌شود در پژوهش‌هایی که به شیوه تحلیل محتوا انجام می‌شود، مساله اساسی، گزینشی و تعریف مقوله‌هاست، به بیان دیگر «تحلیل محتوا نمی‌تواند بهتر از مقوله‌هایش باشد.» (هولستی، ۱۳۷۳، ص ۲۱۴).

د) طبقه‌بندی مقوله‌ها؛ که براین اساس جهت داشتن نظم و ترتیب و تسهیل بررسی، لازم است که مقوله‌ها و واحدهای مورد بررسی، برطبق ارزش و اولویت طبقه‌بندی گردند. این طبقه بندی بایستی جامع و مجموع محتوا را در برگیرد. (شعبانی، ۱۳۷۱، ص ۲۱۴)

میزان اهمیت و کاربست مولفه های یادگیری اکتشافی در کل دروس کتاب حرفه و فن سال اول راهنمایی

میزان اهمیت و کاربست مولفه های یادگیری اکتشافی در کل دروس کتاب حرفه و فن سال اول راهنمایی	ردیف	مولفه اول		مولفه دوم		مولفه سوم		مولفه چهارم		مولفه پنجم		مولفه ششم		مولفه هفتم		مولفه هشتم		جمع واحد مشاهده شده		
		اول	طرح سوال	دوم	تشویق به مسئله سازی	سوم	ارجاع به مفاهیم قبلی	چهارم	بررسی نکات جدید	پنجم	ساده به مشکل	ششم	تشابه مفاهیم	هفتم	تضاد مفاهیم	هشتم	جدول علمی			
۱۱۲	درس اول	۱۰	۱۸	۱۸	۱۷	۶	۴	۴	۳	۲	۱	۳	۰	۳	۰	۳	۰	۳۵	۰۱	۱۲
-	درس دوم	۸,۹۲	۱۶,۰۷	۱۶,۰۷	۱۶,۰۷	۵,۳۵	۳,۵۷	۳,۵۷	۲,۱۷	۱,۷۸	۰,۸۹	۰	۰	۰	۰	۰	۰	-	۱۳,۳۹	۰
۶۹	درس سوم	۱	۴	۴	۴	۶	۴	۴	۱	۱	۱	۱	۱	۱	۱	۱	۱	۴	۰	۱۲
-	درس چهارم	۱,۰۴	۴,۱۳	۴,۱۳	۴,۱۳	۵,۲۶	۳,۳۸	۳,۳۸	۳,۰۱	۲,۸۹	۱,۷۳	۳,۰۱	۰	۰	۰	۰	۰	-	۳۵,۸۱	۰
۳۷	درس پنجم	۳	۱۱	۱۱	۱۱	۷	۶	۶	۰	۰	۰	۳	۳	۳	۳	۳	۳	۳	۰	۷
-	درس ششم	۳,۵۷	۱۹,۰۴	۱۹,۰۴	۱۹,۰۴	۹,۵۲	۲,۲۱	۲,۲۱	۰	۰	۰	۰	۰	۰	۰	۰	۰	-	۱۱,۱۱	۰
۵۸	درس هفتم	۲	۳	۳	۳	۳	۰	۰	۰	۳	۳	۱	۱	۱	۱	۱	۱	۸	۱,۳	۴
-	درس هشتم	۱,۶۰	۱۰,۴۰	۱۰,۴۰	۱۰,۴۰	۳,۲۰	۸	۸	۰	۰	۰	۰	۰	۰	۰	۰	۰	-	۱۱,۱۱	۰
۹۶	درس نهم	۲	۱۱	۱۱	۱۱	۱	۸	۸	۶	۰	۲	۲	۲	۲	۲	۲	۲	۸	۱,۱	۱۱
-	درس دهم	۲,۰۲	۱۱,۱۱	۱۱,۱۱	۱۱,۱۱	۱,۰۱	۸	۸	۶	۰	۰	۰	۰	۰	۰	۰	۰	-	۱۱,۱۱	۰
۶۶	درس یازدهم	۲	۱۱	۱۱	۱۱	۸	۱۱	۱۱	۶	۰	۰	۰	۰	۰	۰	۰	۰	۱۱	۰	۱۱
-	درس هجدهم	۴,۳۴	۲۱,۷۸	۲۱,۷۸	۲۱,۷۸	۳۱,۰۱	۳۶,۵۱	۳۶,۵۱	۰	۰	۰	۰	۰	۰	۰	۰	۰	-	۳۱,۱۸	۰
۱۱۸	درس بیستم	۴	۱۱	۱۱	۱۱	۷	۴	۴	۶	۳	۱	۱	۱	۱	۱	۱	۱	۱۰	۰	۳۴
-	درس بیست و یکم	۱,۷۸	۳۱,۰	۳۱,۰	۳۱,۰	۲,۵۲	۲۹,۹۰	۲۹,۹۰	۱,۹۱	۱,۸۷	۳۱,۰	۳۱,۰	۳۱,۰	۳۱,۰	۳۱,۰	۳۱,۰	۳۱,۰	-	۱۷,۲۸	۰
۳۸۸	درس بیست و دوم	۶	۲۸	۲۸	۲۸	۸	۱۶	۱۶	۶	۲	۲	۲	۲	۲	۲	۲	۲	۰	۷۸	۰
-	درس بیست و سوم	۲,۵۳	۱۱,۸	۱۱,۸	۱۱,۸	۲,۹۵	۲۷,۸	۲۷,۸	۲,۵۳	۱۳,۵۰	۹,۷۰	۰	۰	۰	۰	۰	۰	-	۱۷,۱۱	۰

میزان اهمیت و کاربست مولفه های یادگیری اکتشافی در کل دروس حرفه و فن سال دوم راهنمایی

جمع واحدهای مشاهده شده	مؤلفه	مؤلفه	مؤلفه	مؤلفه	مؤلفه	مؤلفه	مؤلفه	مؤلفه	مؤلفه	مؤلفه	مؤلفه	مؤلفه	مؤلفه	مؤلفه	مؤلفه	مؤلفه	مؤلفه	مؤلفه	مؤلفه	مؤلفه	ردیف	
																					اول	دوم
۷۸	۸	۰	۷	۰	۲	۳	۳	۶	۷	۸	۷	۶	۷	۸	۷	۸	۷	۶	۷	۸	۲	فرآیندی
-	۱۰۰٪	۶۰۴	۸۰۷	۰	۲۰۶	۳۰۴	۳۰۴	۷۰۶	۸۰۷	۳۰۴	۳۰۴	۷۰۶	۸۰۷	۳۰۴	۳۰۴	۷۰۶	۸۰۷	۳۰۴	۳۰۴	۷۰۶	۲۰۶	درصد
۱۱۴	۳	۲۰	۲۰	۰	۰	۴	۹	۲	۲۴	۴	۲۴	۲	۲۴	۴	۲۴	۴	۱۸	۱۸	۱۸	۰	۲۷	فرآیندی
-	۲۰۳	۱۷۰۴	۲۱۰۲	۰	۰	۳۰۰	۷۰۸	۱۰۰	۲۱۰۰	۳۰۰	۲۱۰۰	۱۰۰	۲۱۰۰	۳۰۰	۲۱۰۰	۳۰۰	۱۰	۱۰	۱۰	۰	۲۷	درصد
۷۰۱	۱۱	۳۱	۶۱	۰	۰	۰	۳	۶	۳۰	۶	۳۰	۶	۳۰	۶	۳۰	۶	۳۱	۳۱	۳۱	۰	۳۱	فرآیندی
-	۸۰۶	۱۰۰۱۴	۱۱۰۵۶	۰	۳۰۶	۳۰۶	۲۰۱۷	۴۰۳	۲۰۳۶	۴۰۳	۲۰۳۶	۴۰۳	۲۰۳۶	۴۰۳	۲۰۳۶	۴۰۳	۳۱	۳۱	۳۱	۰	۳۱	درصد
۷۰۱	۰	۶۱	۲۸	۰	۲	۱۰	۳۱	۱	۱۸	۱	۱۸	۱	۱۸	۱	۱۸	۱۱	۱۱	۱۱	۳	۳	فرآیندی	
-	۴۰۳	۱۷۰۹	۲۰۳۷	۰	۱۰۵	۹۰۵	۱۲۰۳	۰۰۲	۱۹۰۴	۰۰۲	۱۹۰۴	۰۰۲	۱۹۰۴	۰۰۲	۱۹۰۴	۰۰۲	۱۱	۱۱	۱۱	۳	۳	درصد
۷۸	۳	۱۷	۲۸	۰	۰	۱	۱۰	۱	۲۰	۱	۲۰	۱	۲۰	۱	۲۰	۱	۱۱	۱۱	۱۱	۳	۳	فرآیندی
-	۳۰۴	۲۱۰۷	۲۸۰۲۰	۰	۰	۱۰۷۸	۱۲۰۲	۱۰۷۸	۲۰۶۴	۰	۲۰۶۴	۱۰۷۸	۲۰۶۴	۰	۲۰۶۴	۱۰۷۸	۱۱	۱۱	۱۱	۳	۳	درصد
۹۶	۳	۶۱	۶۱	۱	۲	۰	۷	۱	۲۹	۱	۲۹	۱	۲۹	۱	۲۹	۱۰	۱۰	۱۰	۳	۳	فرآیندی	
-	۳۰۶	۱۶۰۶۶	۱۹۰۷۱	۱۰۴	۲۰۷	۰۲۰	۷۰۶	۱۰۴	۳۰۲۰	۰	۳۰۲۰	۱۰۴	۳۰۲۰	۰	۳۰۲۰	۱۰۴	۱۰	۱۰	۱۰	۳	۳	درصد
۲۵۰	۳۷	۷۱	۴۳	۰	۹	۱۱	۲۸	۱۲	۵۰	۱۲	۵۰	۱۲	۵۰	۱۲	۵۰	۲۰	۲۰	۲۰	۳	۳	فرآیندی	
-	۱۴۰۸۰	۷۰۲۰	۱۹۰۲۰	۰	۳۰۶	۴۰۴	۸۰۴	۴۰۸۰	۲۲	۴۰۸۰	۲۲	۴۰۸۰	۲۲	۴۰۸۰	۲۲	۷	۷	۷	۱۰۲۰	۱۰۲۰	۱۰۲۰	درصد
۱۸۱	۵۱	۰	۷۱	۰	۱	۳	۲۰	۱	۵۷	۱	۵۷	۱	۵۷	۱	۵۷	۱۷	۱۷	۱۷	۷	۷	فرآیندی	
-	۸۰۷	۲۰۲	۱۰۰۲	۰	۰۰۸	۲۰۳۳	۱۴۰۶	۰۰۸	۴۳۰۵	۰۰۸	۴۳۰۵	۰۰۸	۴۳۰۵	۰۰۸	۴۳۰۵	۱۷	۱۷	۱۷	۴۰۹	۴۰۹	۴۰۹	درصد

میزان اهمیت و کاربست مولفه‌های یادگیری اکتشافی در کل دروس کتاب حرفه و فن سال سوم راهنمایی

ردیف	مولفه اول	مولفه دوم	مولفه سوم	مولفه چهارم	مولفه پنجم	مولفه ششم	مولفه هفتم	مولفه هشتم	مولفه نهم	مولفه دهم	مولفه یازدهم	مولفه جمع	واحد‌های مشاهده شده
درس فراوانی اول	۱	۱۸	۲۲	۳۰	۲	۳	۷	۷	۳	۱۲	۹	۰	۱۱۴
درصد	۰٫۸۷	۱۵٫۷۸	۱۹٫۲۹	۲۶٫۳۱	۱٫۷۵	۲٫۶۳	۶٫۱۴	۶٫۱۴	۲٫۶۳	۱۰٫۵۲	۷٫۸۹	۰	-
درس فراوانی دوم	۴	۴	۳	۲۵	۱	۳	۱	۳	۱	۱۴	۱۳	۹	۸۰
درصد	۵	۵	۳٫۷۵	۳۱٫۲۵	۱٫۲۵	۳٫۷۵	۱٫۲۵	۳٫۷۵	۱٫۲۵	۱۷٫۵۰	۱۶٫۲۵	۱۱٫۲۵	-
درس فراوانی سوم	۱	۱۴	۶	۶۰	۲	۷	۱	۷	۱	۸	۱۱	۶	۱۳۰
درصد	۰٫۷۵	۱۰٫۷۶	۴٫۶۱	۴۶٫۱۵	۱٫۵۰	۵٫۳۸	۰٫۷۵	۵٫۳۸	۰٫۷۵	۶٫۱۵	۸٫۴۶	۴٫۶۱	-
درس فراوانی چهارم	۲	۹	۱	۲۴	۱	۱۳	۳	۱۳	۱	۱۵	۱۵	۱۴	۹۷
درصد	۲٫۰۶	۹٫۲۷	۱٫۰۳	۲۴٫۷۲	۱٫۰۳	۱۳٫۴۰	۳٫۰۹	۱۳٫۴۰	۱٫۰۳	۱۵٫۴۶	۱۵٫۴۶	۱۴٫۴۳	-
درس فراوانی پنجم	۶	۱۱	۱	۲۹	۱	۱۲	۶	۱۲	۱	۱۳	۲	۱	۸۴
درصد	۷۰٫۱۴	۱۳٫۰۹	۱٫۱۹	۳۴٫۵۲	۱٫۱۹	۱۴٫۲۸	۷٫۱۴	۱۴٫۲۸	۱٫۱۹	۱۵٫۴۷	۲٫۳۸	۱٫۱۹	-
درس فراوانی ششم	۲	۹	۰	۱۱	۵	۴	۰	۴	۰	۱۳	۸	۱۳	۶۵
درصد	۳٫۰۷	۱۳٫۸۴	۰	۱۶٫۹۲	۷٫۶۹	۶٫۱۵	۰	۶٫۱۵	۰	۲۰	۱۲٫۳۰	۴٫۶۱	-
درس فراوانی هفتم	۴	۹	۴	۵۱	۱۰	۱۵	۱۵	۱۵	۱۰	۷	۳۱	۱۸	۲۱۴
درصد	۱٫۸۶	۴٫۲۰	۱٫۸۶	۲۳٫۸۳	۰٫۴۶	۷٫۰۰۹	۰٫۴۶	۷٫۰۰۹	۰٫۴۶	۳٫۲۷	۱۴٫۴۸	۸٫۴۱	-
درس فراوانی هشتم	۵	۲۱	۴	۱۰۱	۸	۱۰	۵	۱۰	۸	۳	۹	۷	۱۸۸
درصد	۲٫۶۵	۱۱٫۱۷	۲٫۱۲	۵۳٫۷۲	۴٫۲۵	۵٫۳۱	۲٫۶۵	۵٫۳۱	۴٫۲۵	۱٫۰۶	۴٫۷۸	۳٫۷۲	-

جدید به میزان ۲۴ واحد و ۲۴/۷۲ درصد و مولفه فعال بودن فراگیر به میزان ۱۵ واحد و ۱۵/۴۶ درصد از کل را به خود اختصاص داده‌اند. درس هفتم از مجموع ۲۱۴ واحد مولفه برجستگی نکات جدید به میزان ۵۱ واحد و ۲۳/۸۳ درصد و مولفه فعال بودن فراگیر به میزان ۴۰ واحد و ۱۸/۶۹ درصد و مولفه کار گروهی به میزان ۳۱ واحد و ۱۴/۴۸ درصد از کل را به خود اختصاص داده‌اند. درس هشتم از مجموع ۱۸۸ واحد مولفه برجستگی نکات جدید به میزان ۱۰۱ واحد و ۵۳/۷۲ درصد و مولفه مسئله سازی به میزان ۲۱ واحد و ۱۱/۱۷ درصد و مولفه کار گروهی به میزان ۱۳ واحد و ۶/۹۱ درصد از کل را به خود اختصاص داده و بیشتر مورد توجه مولفین و برنامه ریزان کتب حرفه و فن مقطع راهنمایی قرار گرفته است.

طی بررسی درس به درس کتاب حرفه و فن سال سوم راهنمایی و بعد از اطلاعات اخذ شده از محتوای کل دروس که از طریق کدگذاری محتوای کتاب بر اساس دیدگاه یادگیری اکتشافی برونر (جدول ۳-۵) صورت گرفته است و در یک نگاه کلی مشاهده می‌شود که درس‌های دوم، چهارم، هفتم و هشتم بیشترین واحد از مولفه‌های اکتشافی دیدگاه برونر را به خود اختصاص داده‌اند. بدین شکل که در درس دوم از مجموع ۸۰ واحد مولفه کار گروهی به میزان ۱۳ واحد و ۱۶/۲۵ درصد و مولفه فعال بودن فراگیر به میزان ۱۴ واحد و ۱۷/۵ درصد و مولفه برجستگی نکات جدید به میزان ۲۵ واحد و ۳۱/۲۵ درصد از کل را به خود اختصاص داده‌اند. در درس چهارم از مجموع ۹۷ واحد مولفه کار گروهی به میزان ۱۵ واحد و ۱۵/۴۶ درصد و مولفه برجستگی نکات

۱- در کتاب حرفه و فن سال اول راهنمایی در درس‌های اول، پنجم، هفتم و هشتم مولفه‌های دیدگاه یادگیری اکتشافی برونر را بیشتر رعایت کرده و مولفه‌های کار گروهی، مسئله‌سازی، مستقل از کتاب بودن، تشابه در مفاهیم و فعال بودن فراگیر بیشتر از سایر مولفه‌ها در محتوای کتاب مورد توجه مولفین و برنامه ریزان کتب درسی حرفه و فن قرار گرفته است.

۲- در کتاب حرفه و فن سال دوم راهنمایی در درس‌های پنجم، ششم، هفتم و هشتم مولفه‌های دیدگاه یادگیری اکتشافی برونر را بیشتر رعایت کرده و مولفه‌های کار گروهی، برجستگی نکات جدید، مستقل از کتاب بودن، تشابه در مفاهیم و فعال بودن فراگیر بیشتر از سایر مولفه‌ها در محتوای کتاب مورد توجه مولفین و برنامه ریزان کتب درسی حرفه و فن قرار گرفته است.

۳- در کتاب حرفه و فن سال سوم راهنمایی در درس‌های دوم، چهارم، هفتم و هشتم مولفه‌های دیدگاه یادگیری اکتشافی برونر را بیشتر رعایت کرده و مولفه‌های کار گروهی، مسئله‌سازی، برجستگی نکات جدید و فعال بودن فراگیر بیشتر از سایر مولفه‌ها در محتوای کتاب مورد توجه مولفین و برنامه ریزان کتب درسی حرفه و فن قرار گرفته است.

این نتایج می‌تواند به نوعی طراحان و تدوین کنندگان برنامه‌های درسی آموزش و پرورش را در مورد کتاب حرفه و فن دوره راهنمایی جهت ارائه مطلوب‌تر محتوای آن یاری رساند.

تحلیل نتایج تحقیق

نتایج حاصل از این پژوهش در خصوص روش تحلیل محتوای کتاب و میزان، درجه اهمیت و رعایت مولفه‌های یادگیری اکتشافی

بر اساس اطلاعات جدول فوق درس‌های اول، سوم، پنجم و ششم نسبت به درس‌های دیگر، واحدهای مشاهده شده دیدگاه یادگیری اکتشافی برونر را کمتر به خود اختصاص داده و کمتر مورد توجه مولفین و برنامه ریزان کتب حرفه و فن مقطع راهنمایی بوده است.

بدین ترتیب در درس اول از مجموع ۱۱۴ واحد مشاهده شده مولفه برجستگی نکات جدید به میزان ۳۰ واحد و ۲۶/۳۱ درصد، مولفه لرجع به مفاهیم قبلی به میزان ۲۲ واحد و ۱۹/۲۹ درصد و مولفه مسئله‌سازی به میزان ۱۸ واحد و ۱۵/۷۸ درصد از کل را به خود اختصاص داده‌اند. و سایر مولفه‌ها از درجه اهمیت کمتری برخوردار بوده‌اند.

در درس سوم از مجموع ۱۳۰ واحد مشاهده شده مولفه برجستگی نکات جدید به میزان ۶۰ واحد و ۴۶/۱۵ درصد، مولفه کار گروهی به میزان ۱۱ واحد و ۸/۴۶ درصد و مولفه مسئله‌سازی به میزان ۱۴ واحد و ۱۰/۷۶ درصد از کل را به خود اختصاص داده‌اند. و سایر مولفه‌ها از درجه اهمیت کمتری برخوردار بوده‌اند. در درس پنجم از مجموع ۸۴ واحد مشاهده شده مولفه مسئله‌سازی به میزان ۱۱ واحد و ۱۳/۰۹ درصد، مولفه فعال بودن فراگیر ۱۳ واحد و ۱۵/۴۷ درصد و مولفه برجستگی نکات به میزان ۲۹ واحد و ۳۴/۵۲ درصد از کل را به خود اختصاص داده‌اند. و سایر مولفه‌ها از درجه اهمیت کمتری برخوردار بوده‌اند.

در درس ششم از مجموع ۶۵ واحد مشاهده شده مولفه مستقل از کتاب بودن به میزان ۱۳ واحد و ۱۲/۳ درصد و مولفه برجستگی نکات جدید به میزان ۱۱ واحد و ۱۶/۹۲ درصد از کل را به خود اختصاص داده‌اند.

گزیده‌ای از نتایج این پژوهش عبارتست از اینکه:

شد که این نتایج با مولفه‌های فعال بودن دانش-آموز، تشابه و تضاد در مفاهیم با استفاده از تصاویر کتاب، توجه بیشتر به تنظیم محتوا و سازماندهی مطالب منطبق و با یافته‌های پژوهش حاضر همسو و هماهنگ می‌باشد.

۳- تحقیق دیگری توسط احمدی (۱۳۳۸) تحت عنوان بررسی عوامل موثر در تعیین محتوای کتاب علوم تجربی دوره راهنمایی صورت گرفت که طی آن غیر فعال بودن و پایین بودن سطح درگیری دانش آموزان با محتوای کتاب و تاکید بر حافظه محوری بجای یادگیری واقعی به عنوان نقطه ضعف محتوای کتاب بیان گردید. که این یافته با همان مولفه فعال بودن دانش آموز به عنوان یکی از مولفه‌های یادگیری اکتشافی برونر اشاره دارد. پژوهش حاضر هم بالا بردن کیفیت محتوای فعالیت عملی دانش آموزان در فرایند آموزش برای حاصل شدن یادگیری بهتر را مورد تاکید قرار داده است.

۴- در تحقیق دیگری که توسط حسینی نسب و دهقانی (۱۳۸۷) با عنوان تحلیل محتوای کتاب تعلیمات اجتماعی دوره راهنمایی بر اساس مهارت‌های اجتماعی انجام شد، عدم وجود کافی تصاویر با کیفیت در کتاب، به عنوان نقطه ضعف و یکی از یافته‌های آن پژوهش مشخص شد که از این نظر یعنی تاکید بر وجود تصاویر مناسب و با کیفیت بالا در محتوای کتاب جهت تهییج آگاهی-ها و اطلاعات قبلی دانش‌آموز و شناسایی تشابه و تضاد در مفاهیم به عنوان مولفه‌های یادگیری اکتشافی برونر با پژوهش حاضر منطبق می‌باشد.

۵- طی پژوهشی که دوایی (۱۳۷۹) تحت عنوان تحلیل محتوای کتاب‌های ریاضی دوره دبستان بر اساس دیدگاه یادگیری اکتشافی برونر انجام داد، مولفه‌های شروع درس با طرح سؤال، برجسته بودن نکات جدید و تشابه در مفاهیم به

برونر که شامل مولفه‌های ۱- شروع درس با طرح سؤال ۲- تشویق به مسئله سازی ۳- ارجاع مکرر به مفاهیم قبلی ۴- برجستگی نکات جدید ۵- تنظیم محتوا از ساده به مشکل ۶- تشابه در مفاهیم ۷- تضاد در مفاهیم ۸- حدس علمی ۹- تهییج آگاهی ۱۰- فعال بودن فراگیر ۱۱- کار گروهی ۱۲- مستقل بودن از کتاب می‌باشد و نتایج برگرفته شده از این سبک از پژوهش‌ها، که به ارزیابی محتوا در راستای میزان تحقق اهداف برنامه درسی و نقاط ضعف و قوت محتوای کتاب می‌پردازد با بسیاری از پژوهش‌های قبلی هماهنگ و همسو می‌باشد که به اجمال به برخی از آنها اشاره می‌شود.

۱- در تحقیقی که توسط نصیری (۱۳۸۲) با هدف ارزشیابی برنامه درسی کتاب حرفه و فن دوره راهنمایی صورت پذیرفت، رضایت مندی دانش آموزان از کار و فعالیت عملی به عنوان یکی از نقاط قوت آن پژوهش اعلام گردید که این نتیجه با مولفه فعال بودن دانش آموز به عنوان یکی از مولفه‌های اکتشافی برونر هماهنگ می‌باشد. در تحقیق حاضر هم تناسب محتوای کتاب با کار و فعالیت عملی دانش آموزان در جهت تحقق اهداف کتاب با تحقیق نصیری همسو و هماهنگ می‌باشد. چرا که فعالیت دانش آموزان به کشف و اکتشاف و نهایتاً یادگیری بهتر و رضایتمندی منجر می‌گردد.

۲- در پژوهش دیگری که توسط جواد نظر با همکاری مدیر مدرسه مربوطه (۱۳۸۸) با هدف تحلیل محتوای کتاب حرفه و فن صورت پذیرفت، عدم خوانایی محتوا و نیاز به ویرایش مجدد و صحیح‌تر و همین‌طور عدم وجود تصاویر گویا در محتوای کتاب از جمله نقاط ضعف کتاب و توجه به فعالیت‌های عملی دانش-آموزان به عنوان نقطه قوت آن پژوهش ارزیابی

این مطلب با بررسی‌ها و نتایج پژوهش حاضر همسو می‌باشد.

۸- پژوهشی که به وسیله لاینگ و تیمون (۲۰۰۴) در خصوص آموزش خواندن اخبار به خوانندگان خبر مبتدی صورت پذیرفت مولفه‌های تنظیم محتوا از ساده به مشکل و رعایت مفاهیم قبلی به عنوان مولفه‌های یادگیری اکتشافی برونر مورد توجه بوده که از این منظر با تحقیق حاضر هم جهت می‌باشد.

۹- در تحقیق دیگری که توسط گیلرز (۲۰۰۵) با هدف چگونگی تاثیرگذاری معلومات قبلی دانش آموزان بر پیشرفت تحصیلی شان طی یادگیری اکتشافی یا مشارکتی صورت گرفت مولفه تاکید بر مفاهیم قبلی به عنوان مولفه یادگیری اکتشافی مورد استفاده قرار گرفت و باعث تغییر معلومات قبلی دانش آموزان و دستیابی به معلومات جدیدتر شد که با پژوهش حاضر هم سنخ می‌باشد.

عنوان مولفه‌های یادگیری اکتشافی برونر بیشتر از سایر مولفه‌ها در محتوای کتاب، مد نظر برنامه-ریزان و مولفین کتب درسی دوره دبستان در درس ریاضی قرار گرفته و به‌عنوان بخشی از یافته‌های تحقیق اعلام گردید. که این یافته‌ها با نتایج پژوهش حاضر کاملاً مشابه و منطبق است. در پژوهش حاضر مولفه‌های فوق به همراه مولفه‌های فعال بودن دانش آموز، کار گروهی و تشویق به مساله سازی به عنوان مولفه‌هایی که بیشتر از سایرین در محتوای کتاب، مورد توجه گروه مولفین و برنامه ریزان درس حرفه و فن قرار گرفته، اعلام شده است.

۶- در تحقیقی که توسط کریپندورف (۲۰۰۴-۱۹۸۰) با هدف تحلیل محتوای متون نوشتاری، تصاویر، سخنرانی و... انجام گرفت، توجه به کیفیت ویرایش و ظاهر متن از لحاظ همبستگی و رابطه معنی‌داری تصاویر به عنوان یکی از سئوالات تحقیق مورد تحلیل و بررسی قرار گرفته و پاسخ داده شد. که این پاسخ با مولفه‌های توجه به محتوا، تنظیم آن از ساده به مشکل، استفاده از تصاویر برای شناسایی و فهماندن تشابه و تضاد در مفاهیم و همین‌طور تهییج آگاهی‌ها و اطلاعات دانش‌آموزان به عنوان مولفه‌های یادگیری اکتشافی برونر با بخشی از یافته‌های پژوهش حاضر هم‌سنخ و همسو می‌باشد.

۷- در تحقیقی که توسط تریدول (۲۰۱۰) تحت عنوان تاثیر یادگیری اکتشافی در آموزش نوشتن دانش آموزان کلاس پنجم ابتدایی انجام شده مولفه‌های استفاده از مفاهیم قبلی و سازماندهی محتوا از ساده به مشکل و فعال بودن دانش آموزان به عنوان مولفه‌های یادگیری اکتشافی برونر مورد تاکید بیشتری قرار گرفت که

منابع و ماخذ:

- ۱۱- دلاور، علی. (۱۳۸۱). روش‌های آماری در روان‌شناسی و علوم تربیتی تهران: نشر پیام نور.
- ۱۲- سلیمانپور، جواد. (۱۳۸۴). مهارت‌های تدریس نوین، تهران: نشر احسن.
- ۱۳- سلیمانپور، جواد. (۱۳۸۷). برنامه‌ریزی درسی با تأکید بر محتوا، تهران: نشر احسن، ص ۸۶
- ۱۴- سیف، علی‌اکبر، (۱۳۸۹)، روانشناسی پرورشی (روانشناسی یادگیری و آموزش)، انتشارات آگاه
- ۱۵- سیف، علی‌اکبر، (۱۳۸۴)، روانشناسی پرورشی (روانشناسی یادگیری و آموزش)، انتشارات آگاه، ص ۵۵۴
- ۱۶- سیف، علی‌اکبر، (۱۳۸۵)، روانشناسی پرورشی (روانشناسی یادگیری و آموزش)، انتشارات آگاه، ص ۲۲۰.
- ۱۷- سیلور، جی گالن و دیگران، برنامه‌ریزی درسی برای تدریس و یادگیری بهتر، ترجمه غلامرضا خوبی‌نژاد (۱۳۷۳)، انتشارات آستان قدس رضوی .
- ۱۸- شعبانی، حسن، (۱۳۷۱)، مهارت‌های آموزشی و پرورشی، انتشارات سمت، ص ۲۱۴ .
- ۱۹- کریپندورف، کلس، (۱۹۸۰)، تحلیل محتوا مبانی روش‌شناسی، ترجمه هوشنگ نائینی، (۱۳۸۶)، انتشارات نی .
- ۲۰- کتب حرفه و فن دوره راهنمای سازمان آموزش و پرورش کشور.
- ۱- احمدی، (۱۳۶۸)، بررسی و مطالعه عوامل موثر در تعیین محتوای کتاب علوم تجربی دوره راهنمایی، پایان‌نامه کارشناسی ارشد.
- ۲- امرود، (۱۹۹۵)، ترجمه، سیف، علی‌اکبر، روانشناسی تربیتی، (۱۳۸۵)، ص ۴۴۳ .
- ۳- برگ، (۲۰۰۰)، ترجمه، سیف، علی‌اکبر، روانشناسی تربیتی، (۱۳۸۵)، ص ۴۴۳ .
- ۴- برونر، جروم، (۱۹۷۱)، روش آموزش و پرورش، ترجمه، منوچهر افضل، (۱۳۴۷)، انتشارات دانشگاه تهران
- ۵- برونر، جروم، (۱۹۶۰)، روش آموزش و پرورش، ترجمه، منوچهر افضل (۱۳۴۷)، انتشارات دانشگاه تهران.
- ۶- بست، جان، (۱۹۹۸)، روش‌های تحقیق در علوم تربیتی و رفتاری، ترجمه پاشا شریفی، (۱۳۷۱)، انتشارات رشد، ص ۱۴۲ .
- ۷- جواد نظر، ۱۳۸۸، تحلیل محتوای کتاب حرفه و فن سال سوم راهنمایی، پایان‌نامه کارشناسی ارشد.
- ۸- حسینی نسب، دهقانی، (۱۳۸۷)، تحلیل محتوای کتاب اجتماعی براساس مهارت‌های اجتماعی در دوره راهنمایی، پایان‌نامه درسی.
- ۹- دوایی، مهدی، (۱۳۷۹)، تحلیل محتوای کتاب ریاضی دوره ابتدایی براساس دیدگاه اکتشافی برونر در برنامه درسی، پایان‌نامه ارشد.
- ۱۰- رئیس دانا، فرخ لقا، (۱۳۸۷)، بررسی محتوای برنامه درسی کتاب ریاضی دوره راهنمایی، پایان‌نامه کارشناسی ارشد.

- 26- Bruner; Jerome. (1961) "The process of Education" Cambridge; mass. Harvard University.
- 27- Beauchamp; G.A. (1975); Curriculum the org. tbird - E; Wilmette; lillinois. the Kosg; Press.
- 28- Connelly. f . m . and clandinin, d, j. "curriculum content " . the international enyclopedia of cueeculum. pergamon, press, newyork , 1991 , 69 - goll . Meredith, d .
- 29- Oberg. a "curriculum decisions " . the international enyclopedia of cueeculum . pergamon , press , newyork , 1991 .
- 30- Gijlers, Hannie; de Jong, Ton, 2005, The Relation between Prior Knowledge and Students' Collaborative Discovery Learning Processes (EJ760095), Journal of Research in Science Teaching v42 n3 p264-282 Mar 2005 .
- 31- Layng, T. V. Joe; Twyman, Janet S.; Stikeleather, Greg, 2004 , Engineering Discovery Learning: The Contingency Adduction of Some Precursors of Textual Responding in a Beginning Reading Program (EJ848167), Analysis of Verbal Behavior, v20 p99-109 2004.
- 32- Treadwell, Julie Wilson, 2010, The Impact of Discovery Learning in Writing Instruction on Fifth-Grade Student Achievement (ED514965), ProQuest LLC, Ed.D. Dissertation, Walden University .
- ۲۱ - لوی، آریه، (۱۹۷۵)، مبانی برنامه‌ریزی آموزشی و برنامه ریزی درسی مدارس، ترجمه فریده مشایخ، (۱۳۷۱)، انتشارات مدرسه، ص ۳۸.
- ۲۲ - لفرانسوا، (۱۹۹۷)، ترجمه، سیف، علی اکبر، روانشناسی پرورشی، (۱۳۸۹)، ص ۳۱۷ .
- ۲۳ - مجموعه مقالات و پژوهش‌های سازمان آموزش فنی و حرفه‌ای، (۱۳۸۲)، صص ۶۰ و ۹۶ و ۱۶۸
- ۲۴- نصیری، عبدالله، (۱۳۸۲)، ارزشیابی از برنامه درسی آموزش کتاب حرفه و فن دوره راهنمایی، پایان نامه کارشناسی ارشد.
- ۲۵- هولستی، ال، ار، (۱۹۹۹)، تحلیل محتوا در علوم اجتماعی و انسانی، ترجمه نادر سالارزاده امیری، (۱۳۷۳)، انتشارات دانشگاه علامه طباطبایی صص ۱۱ و ۲۴۲.

